

ortel.ch

Dakikası **CHF 0.00**'dan itibaren

Boeing'in bekleyen siparişi 3 yıllık ihracatımıza denk

Boeing 2014'ün ilk çeyreğinde 19 milyar dolarlık ek sipariş aldı. Boeing'in CEO'su Jeam McNeerney, ellerinde biriken işin 440 milyar dolara ulaştığını açıkladı. Bu rakam, Türkiye'nin üç yıllık ihracatına denk geliyor.

ZAMAN

İSVİÇRE

INTERNATIONAL NEWSPAPER

1 - 6 MAYIS 2014 YIL (JAHR): 4 NR.: 246 FİYATI... 5 CHF

Dinamik nüfusa göçmen katkısı

BORHAN BAŞ ZÜRİH

Nüfuzu azalan Avrupa ülkelerinin aksine İsviçre'nin nüfus artış hızı istikrarlı bir seviyede devam ediyor. Bu duruma en önemli katkıyı ise göçmenler veriyor. Federal İstatistik Ofisi'nin (BFS) son yayınladığı raporda ülke nüfusunun 2013 sonu itibarıyla yüzde 1,2 artarak 8,1 milyonu geçtiği belirtildi.

Geçtiğimiz hafta yayınlanan rapora göre İsviçre'deki 40 yaş altı nüfusun yüzde 29'u yabancı. Yabancılar, toplam nüfusun ise yüzde 24'ünü oluşturuyor. Verilere göre 25 ile 44 yaş grubun yüzde 35'i göçmen. Araştırmacılar kan-

tonların nüfus gelişmelerini de çalışmaya dahil etti. BFS'nin kayıtlarına göre Cenevre kantonu yüzde 40 oranıyla yabancı nüfusun en yoğun yaşadığı şehirler listesine birinci sırada. İstatistik Dairesinin verdiği bilgilere göre İsviçre vatandaşlığına geçen göçmenler, kayıtlara İsviçreli olarak geçti.

25 ile 44 yaş grubu: yüzde 35'i yabancı

İsviçre'nin hızlı nüfus artışı son yıllarda sık gündem oluşturdu. İsviçre Halk Partisi (SVP) ülkenin problemlerini yoğun yabancı nüfusuna bağlıyor. Siyasi yol haritasını yabancı göçünü kısıtlamaya yönelik oluşturdu.

İsveçli büyükelçinin raporları İsviçre'yi karıştırdı

İsveç'in Bern büyükelçisi, Gripen marka savaş uçağı alımıyla ilgili raporları basına sızdı. İsveç radyosu dört gizli belgeyi salı günü yayınladı. İsveçli büyükelçi, İsviçre savunma bakanı Ueli Maurer'in halka açık konuşmalarını eleştirdiği ortaya çıktı.

HABERİ 4. SAYFADA

BİTDEFER BAŞKANI CELAL BAYAR:

TAZİYE'NİN MESAJI SAMİMİ

1915 olaylarının yıl dönümünden bir gün önce yayınlanan Başbakan Tayyip Erdoğan imzalı taziye metni tüm dünyada büyük yankı uyandırdı.

ÖZGÜR TAŞCIOĞLU CENEVRE

Başbakanın açıklaması ile birlikte Ankara'nın tarihi bir tutum değişikliğine gittiği ve ilk kez Ermenilerin lehine tutulmasını "gayr-i insani bir sonuc" olarak değerlendirmesi, tehciri artık sahiplenmediği yorumlarına neden oldu. 2010 yılında imzalanan Zürih Protokollerinin akibetinin ne olduğunu çoktan unuttuğumuz bir zaman diliminde Türkiye'nin en önemli makamından yapılan bu açıklamanın ne anlama geldiğini, ne hedeflediğini ve özellikle İsviçre'nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde kaybettiği Perinçek davasının ne sonuçlar doğuracağını, bu konuları yakından takip eden Celal Bayar'la konuştuk.

İsviçre'de yaşayan Türk toplumunun Fransız kantonlarındaki derneklerin oluşturduğu federasyon olan BİTDEFER'in başkanlığını yürüten Bayar, aynı zamanda Ermeni Diasporası'nın Cenevre'de yapmayı planladığı soykırım anıtına karşı uzun zamandır mücadele veriyor. Gerek Türkiye'yi ve gerekse uzun yıllardır yaşadığı İsviçre'yi çok iyi bilen Bayar'ın sorularımıza verdiği cevaplar herkesin dikkatini çekeceği kanaatindeyim.,

DEVAMI 10. SAYFADA

Özellikle İsviçre'nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde kaybettiği Perinçek davasının ne sonuçlar doğuracağını, bu konuları yakından takip eden Celal Bayar'la konuştuk.

İnterlaken'de 'terörle mücadele' zirvesi

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) İsviçre'de 'terörle mücadele' konferansı düzenledi. Açılış konuşmasını Pazartesi günü AGİT dönem başkanı Didier Burkhalter yaptı.

HABERİ 2. SAYFADA

Celal BAYAR:

Taziye'nin mesajı samimi

Türkiye ilk defa empati yaparak el uzattı

23 Nisan'da Başbakanlıktan yazılı bir açıklama yapıldı. 1915 olaylarının yıl dönümünden bir gün önce. Büyük yankı uyandırdı. Siz açıklamayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ben şahsen bu açıklamayı 1915 olayları ile ilgili proaktif bir hamle olarak gördüm ve öyle olmasını ümit ediyorum. MHP'nin bazı açıklamalarındaki gibi ihanet olarak okumadım açıklamayı. Ben deklarasyonu birkaç kere okudum. Son derece yapıcı ve isabetli. Belki Müslümanların çektiği acılar üzerinde de durulabilirdi ama o zaman 24 Nisan'a yönelik olmazdı. En azından ilk defa böyle bir şey yapılıyor. Empati yapılarak bir el uzatılıyor. Benim şahsen İsviçreli gazeteci ve televizyoncularla yaptığım görüşmelerde, bazılarının bu açıklamayı 1915 olaylarını yavaş yavaş 'soykırım' olarak tanıma prosedürü mü acaba şeklinde değerlendirdiklerini fark ettim, fakat ben öyle düşünmüyorum.

Açıklama bir taziye aslında, beklentiler özür dilenmesi yönünde herhalde

Zaten özür dilenemez. Şimdi siz yapmadığınız bir şey için nasıl özür dileyebilirsiniz? Diyelim ki atalarımız hata yapmış. Siz torun olarak mesul olabilir misiniz? Değilsiniz, dolayısıyla özür dilemek mantık dışı. Ama empati gösterebilirsiniz.

Zürih protokolleri üzerinden dört yıl geçti. Bu süreçte geç kalınmış bir hamle olarak görüyor musunuz?

Burada tabii Azerbaycan ve Karabağ konusu da var. Benim anladığım kadıyla protokoller sürecinde Azerbaycan ve Türkiye, Karabağ konusunda Ermenistan'dan bazı yakınlaşma bekliyordu. Burada şunu unutmamak lazım: 2008'de Gürcistan'a Ruslar girdi. Ermenistan'ın o dönemde, İran hariç bütün ticaret kapıları kapandı. Dolayısıyla Sarkisyan'ın hamlesini anlamak mümkün idi, kendi çıkarları açısından doğrudu ve diasporaya rağmen bir risk aldı. Belki o zaman Türkiye bunu tam olarak okuyamadı.

Risk aldı derken protokolleri imzalamasını mı kast ediyorsunuz?

Tabii, çünkü diasporayı karşısına aldı. Protokoller ne diyor? Tarihçiler komisyonunun oluşturulmasını istiyor. Bu bütün diasporaya ve Ermenistan'a Ermenilik hakkında ciddi bir ipotek getiriyor. Çünkü maalesef, Ermenilik onlar için eşittir 1915. Halbuki Ermenilerin çok farklı özellikleri vardır: sanatçıdır, çalışkandır, sanatkardır. Sarkisyan'ın aldığı bu risk 'oportünist'ti. Türkiye de bu aşamada Azerbaycan'ın bu kadar tepki göstermediğini öngöremedi. Ben Azerilerle konuştuğumda bunu daha iyi hissediyorum. Çünkü onların Ermenilere karşı acıları çok daha taze. Hocalı 1992'de yaşandı. Dolayısıyla biraz intikam hisleri var. Bu açıdan bizim için 1915 unutulmuş bir dönem. Aslında o dönemdeki tehcir olaylarını sadece Ermeniler yaşamıyor. O topraklarda Türkler dahil birçok millet yaşıyor. Biz Türkler olarak baş kaldırıp

top yekün bu yer değişikliğini yaşamış olsaydık, kaderimize boyun eğip hayatımıza devam ederdik, yani unuttuk, hatta kendimizi bile suçlardık. Bizim Ermenilerle aramızdaki en büyük fark bu.

Onlar geçmişlerini unutmuyorlar o zaman?

Unutamazlar. Ama ben şuna inanıyorum: Türkler ırkçı değil. Irkçılık Türklerde ulusal bir karakteristik değil. Biz geçmişimizi çok çabuk unutuyor ve tarihimizi bilmiyoruz. Ermeniler kin duygularını nesillerden nesillere aktarıyorlar. Bu aslında bir insanlık suçudur.

Şimdi bence madem Başbakan böyle proaktif bir girişimde bulundu, bu tarihçiler komisyonu üzerinde çalışmamız lazım. Bunu bir an evvel dünya kamuoyuna sunmamız lazım. Ermeniler bunu kabul etsin etmesin hiç önemli değil.

TAZİYE SAMİMİ BİR HAMLE

Bu gelişmelere diasporanın tepkisini nasıl görüyorsunuz?

Bence Başbakan bu duyuruyu yayınlarlarken karşı taraftan olumlu bir tepki beklemek için yapmadı. Bunu ben daha ziyade samimi bir hamle olarak görüyorum. Yazı güzel yazılmış. Taziye zaten yazının en sonunda, fakat ondan önce çok önemli mesajlar var. Nedenise Avrupalılar ve Ermeni aktivistler son taziye mesajına odaklandılar. Ve, sessiz çoğunluğu hariç, beğenmediler. Bir de tabii size el uzatıldığı zaman gidip silahınıza sarılamazsınız. Bir yerde bu deklarasyonla Tayyip Erdoğan diasporanın en sivri uçlarının kin ve mücadeleci tavırlarını, ama yanlış mücadeleci tavırlarını bir şekilde etkisiz hale getirmeye çalıştı, kontr-piyede bıraktı. Belki de sivri aktivistleri diaspora içinde daha da marjinalize etmek istedi. Mesela ASALA'nın eski sözcüsü Ara Toranyan bile olumlu sözler sarf etti. Ama dediğim gibi bu tarihçiler komisyonu ile ilgili bir hamle yapılması lazım. Bu yapıldığında, sahaya inmeyen takım kaybeder.

Kamuoyunda Perinçek davası olarak bilinen, Ermeni soykırımını inkar suçuna karşı açılan davayı İsviçre, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde (AIHM) kaybetti ve geçen ay üst mahkemeye itiraz etti. Sizce İsviçre neden temyize gitti? Çünkü AIHM'in gerekçeli kararı çok net.

Şimdi öncelikle Dr. Perinçek bu olayı hukuki bir savaş olarak gördü ve bilinçli bir şekilde, çok büyük bir risk aldı. İsviçre'nin AIHM'nin kararını temyiz etme hamlesi hukuki bir zemine dayalı değil. Bence bu kararın tek başlanına almadılar. Şu anki Konfederasyon Başkanı ve Dışişleri Bakanı Burkhalter'in Türkiye'ye verdiği bazı sözler vardı. 'Biz temyize gitmeyeceğiz şeklinde'. Biz bunu biliyoruz. Ve son ana kadar Burkhalter, Adalet Bakanı Sommaruga'nın itiraz edeceğinden haberdar değildi. Türkiye'de bir Başbakan veya bir Bakan bir konu hakkında yorumda bulunduğu bütün kurumlar o yoruma göre şekil alır. Şimdi İsviçre'de sistem böyle işlemiyor. Halktan veya başka yerlerden gelen ses ve baskılara

AIHMe yapılan itiraz Sommaruga'nın kendi inisiyatif, hatta ve hatta bakanlık çalışan hukuk biriminin aldığı bir karar diye lanse edildi. Burada Bakan da kendini biraz geri çekiyor. Neticede tipik bir İsviçre oyunu veya stratejisi diyebiliriz. Yıllardır bunu zaten yaşıyoruz ama artık kabul edilebilir bir tarafı kalmadı. Federal meclis topu kantonlara atar, kantonlar belediyelere, vs. Aralarında pas yapıp duruyorlar. Bir tarafta şu gerçeği de unutmayalım: Burkhalter'in, Davutoğlu'na yapmış olduğu stratejik işbirliği önerisi.

kurumlar mutlaka kulak verirler. Ermeni aktivistlerin baskıları bu kadar yoğunlaşınca, biz bunun farkına vardık ve gereken makamları haberdar ettik. Temyiz kararından on gün evvel muhtemelen temyiz gideceklerini belirttik. Nitekim öyle oldu. Ama benim anladığım kadıyla Adalet Bakanı Sommaruga Sosyalist partisi üyesi. Dolayısıyla Fransa Devlet Başkanı Hollande'in partisi aracılığı ile İsviçre'deki Sosyalist partisine baskı yapıldı. Şimdi eğer temyiz sürecinde mahkeme Grande Chambre'a giderse, burada Fransa müdahil olacak. Yani İsviçre hiçbir zaman böyle hassas bir konuda tek başına hareket etmez.

Peki, AIHM İsviçre'nin itirazını reddederse o zaman 261 bis olarak bilinen ve soykırımları inkar etmeyi suç sayan yasaya 1915 olayları dahil edilmemiş olacak. O zaman 261 bis'in akıbeti ne olur?

Temyiz kabul edilmezse, yani yüksek yargıya gidilmezse ve Perinçek davası bu şekilde tescil edilirse, bence 261 bis'e dokunmaya hiç lüzum yok. İsviçreli biraz da bu yüzden tedirgin. Mesela Blocher AIHM'nin 17 Aralık tarihli kararından birkaç gün sonra meclise 261 bis'in değişmesi için bazı öneriler getireceğini açıklamıştı. Şimdi 261 bis denilince aklara Holokost geliyor. Ve yasanın içeriği halk referandumu ile kabul edildiği için İsviçreli nazarında konu tabu gibi. Bence Blocher'in bu tutumu kendi çıkarlarını ve he-

saplarını izah ediyor ve bu durum bizim aleyhimize işledi. Biz zamanında 261'in değiştirilmesi ile ilgili bir çalışma yapmıştık ve şöyle demistik: "soykırım" kelimesi yerine "uluslararası bir mahkeme tarafından tescil edilmiş soykırım ifadesi kullanıldığı takdirde problem yok. Ama bunu hayata geçiremedik o dönemde.

AIHM'in Perinçek davasında verdiği kararda bunu ifade ediyor zaten. 1915 olaylarının uluslararası bir konsensüs olarak kabul edilmediğini vurguluyor mahkeme.

Evet aynen öyle. Zaten biliyorsunuz İsviçre-Ermenistan derneğinin onursal başkanı Sarkis Şahinyan geçmişte Egemen Bağış'a, Halaçoğlu'na dava açma girişiminde bulunarak büyük bir risk aldı. Ve sonuçta tokat yediler. AIHM'in 82 sayfalık mütalaa-sında 1915 olaylarının soykırım olarak algılanmasında konsensüs yoktur şeklinde ifadesi var. Zaten burada Ermeniler ifade özgürlüğüne engellemeden önce bu olayların "soykırım" statüsünü garantilemek üzere çalışıyorlar.

YAPILAN İTİRAZDAN HÜKÜMETİN HABERİ YOKTU

Evet, ama ben hala İsviçre'nin AIHM'e yaptığı itirazı anlayamıyorum!

Burada şunu ifade edeyim o zaman: Olaylarda şahsi ilişkiler de önemli. Sarkis Şahinyan'la Simonetta Sommaruga arasında geç-

miş dayanan bir dostluk var. Ayrıca Sosyalist Partisinden Türkiye karşıtı olarak bilinen milletvekili Carlo Sommaruga, Adalet Bakanı Simonetta Sommaruga'nın da kuzeni oluyor. Ve aynı zamanda İsviçre-Kürdistan parlamenter dostluk grubunun başkanlığını yapıyor veya hala üyesi. Bütün bu bağlantılar İsviçre'nin tutumunda rol oynuyor. Adalet bakanının, diğer hükümet üyelerinin haberi olmadan itiraz girişiminde bulunması da son derece ilginç tabii.

O zaman Federal Konsey'in hep savunduğu ortak akıl (collégialité) çalışmadı?

Evet kesinlikle. İtiraz, ortak karar değil. Zaten bizim edindiğimiz algı şu şekilde: AIHM'e yapılan itiraz Sommaruga'nın kendi inisiyatif, hatta ve hatta bakanlık çalışan hukuk biriminin aldığı bir karar diye lanse edildi. Burada Bakan da kendini biraz geri çekiyor. Neticede tipik bir İsviçre oyunu veya stratejisi diyebiliriz. Yıllardır bunu zaten yaşıyoruz ama artık kabul edilebilir bir tarafı kalmadı. Federal meclis topu kantonlara atar, kantonlar belediyelere, vs. Aralarında pas yapıp duruyorlar. Bir tarafta şu gerçeği de unutmayalım: Burkhalter'in, Davutoğlu'na yapmış olduğu stratejik işbirliği önerisi. Ben ilişkilerin dört dürtük olduğu kanaatinde değilim, tam aksine. Neticede bir söz verildi ve yerine getirilmemiş oldu. Güven zinciri kındı.

Ermeni lobbisinin Cenevre'de planladığı anıt projesi

bütün bu gelişmelerden sonra neticelerin mi sizce?

Anıt perspektifi değiştirmeye çalışıyorlar. Artık bütün insanlığın açılan ve soykırımlar için filan diyorlar. "Ermeni" lafı ortadan kalktı ama bu sadece bir taktik. AIHM'in kararı bizim lehimize işleyen bir şey tabii. Bakalım Yüksek mahkeme nasıl neticelenecek. Ama anıt konusunda kararlılar. Sene sonu inşaata başlanacak gibi. Henüz Cenevre kantonu kesin karar vermedi. Cenevre hükümetinde yedi kişi var. Onlar şu anda anıt projesini teknik yönden inceliyorlar. Burada Birleşmiş Milletler'in de yorumu önemli. BM'nin Cenevre kampüsünden sorumlu olan eski başkan Tokayev kendi döneminde Cenevre Şehrin Kültür Departmanı'ndan sorumlu Lübnan asıllı ve Türklere düşmanca bir tavır sergileyen Sami Kanaan'ın kulaklarını çekmişti. Biz de bu süreci yakından takip etmekteyiz, belki BİTDEFE olarak Cenevre şehrine yeniden dava açacağız.

2015'te bu konu çok daha fazla gündeme gelecektir

Evet 2015'in çok yoğun geçeceği kesin. Hem Türkiye-İsviçre ilişkileri açısından hem de 1915 olaylarının 100. yılı açısından. Diaspora bu fırsatı kullanacaktır. Ben bunlara "soykırım kulübü" diyorum. İçinde demekler, avukatlar ve lobiciler var. Müthiş bir para akımı var. Bundan faydalananlar var. Bu artık bir soykırım endüstrisi olmuş.